

Fostran till globalt ansvar

Slutrapport från styrgruppen för projektet om globalt ansvar

Undervisningsministeriets publikationer 2010:14

Fostran till globalt ansvar

Slutrapport från styrgruppen för projektet om globalt ansvar

Undervisningsministeriets publikationer 2010:14

Kultur- och idrottsminister Stefan Wallin tillsatte den 27 april 2007 en styrgrupp för projektet Fostran till globalt ansvar. Styrgruppens uppgift var att koordinera projektarbetet och dess framskridande. Denna slutrapport från styrgruppen för projektet om globalt ansvar har utarbetats för att beaktas vid undervisningsministeriets strategiska styrning av förvaltningsområdet. Styrgruppen har fattat beslut om rapportens struktur, innehåll och målgrupp samt deltagit aktivt i författandet av texten. För utarbetandet av rapporten har projektledaren, undervisningsrådet Monica Melén-Paaso ansvarat. Slutrapporten utgör ett förslag till verksamhetspolitiska utvecklingsriktlinjer för undervisningsministeriet för att främja det globala ansvaret.

Valtioneuvosto

Opetusministeriö

Ministry of Education

Ministère de l'Éducation

Undervisningsministeriet
Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen
PB 29
00023 Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/julkaisulistaus?lang=sv>

Ombrytning: Teija Metsänperä, undervisningsministeriet
Översättning: Johanna Österbro och Pia Wind, AAC Global
Universitetstryckeriet, 2010

ISBN 978-952-485-872-4 (hft.)
ISBN 978-952-485-873-1 (PDF)
ISSN 1458-8110 (Print)
ISSN 1797-9501 (Online)

Undervisningsministeriets publikationer 2010:14

Innehåll

1	Bakgrund och inledning	5
	1.1 Projektet Fostran till globalt ansvar	5
	1.2 Internationella deklARATIONER och målsättningar	6
2	Den globala fostrans uppgift (mission)	8
3	Värdegrund	10
4	Den globala fostrans mål (vision)	11
5	Verksamhetsmiljön för global fostran	13
6	Styrgruppens förslag till utvecklingsriktlinjer	15
	6.1 Målgrupp och syfte	15
	6.2 Målsättningar och utvecklingsobjekt	16
	6.2.1 Undervisningsministeriets centrala styrdokument	16
	6.2.2 Undervisningsministeriets interna utbildnings- och ungdomspolitiska samarbete	19
	6.2.3 Globalt ansvar och hållbar utveckling inom högskolornas och andra läroanstalters och inlärningsorganisationers verksamhet	20
	6.2.4 Styrning av medborgarorganisationerna och tilldelning av resurser till dessa	21
	6.2.5 Utvärdering år 2010 av global fostran och programmet Fostran till internationalism 2010 inklusive rekommendationer för fortsatt arbete	22
7	Sammanfattning av förslagen från projektets styrgrupp	24
	Bilagor	24
	Bilaga 1. Medlemmar och experter i styrgruppen för projektet om globalt ansvar	27
	Bilaga 2. Publikationer om global fostran och globalt ansvar som har getts ut av undervisningsministeriet under åren 2007–2009	29

"Exposed". Illustration av Lily Maria Ehnborg i publikationen Kaivola, T. & M. Melén-Paaso (2007, eds.) Education for Global Responsibility – Finnish Perspectives. Undervisningsministeriets publikationer 2007:31, 116.

1 Bakgrund och inledning

Bakgrunden till detta dokument är projektet ”*Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen/ Fostran till globalt ansvar*”, som bygger på programmet Fostran till internationalism 2010 (nedan programmet FTI 2010; undervisningsministeriets publikationer 2007:11). Utgångspunkten för projektet är de värden som binder samman statsminister Matti Vanhanens andra regeringsprogram: ”balans mellan människan och naturen, ansvar och frihet, omsorg och uppmuntran samt bildning och kunskap”. Det centrala målet för projektet är att höja kvaliteten och genomslagskraften i global fostran.

1.1 Projektet Fostran till globalt ansvar

Syftet med projektet som inrättades våren 2007 var att utvärdera den globala fostrans och dess nyckelbegrepps betydelse i den nationella och internationella politiska ramen samt att lägga fram synpunkter på den globala fostrans nuvarande situation och utvecklingsbehov i Finland. Slutresultaten av detta uppdrag har dokumenterats i de sju publikationer som har getts ut inom projektet. Dessa publikationer har fått stor spridning i Finland i informationsstyrningssyfte.

Projektets innehållsmässiga slutpublikation ”*Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar*” behandlar temana och aktörerna inom global fostran utifrån den kunskap, förståelse och erfarenhet som styrgruppen för projektet har bearbetat tillsammans med flera referensgrupper sedan våren 2007. Ett särskilt mål för projektet har varit att behandla de utmaningar som framträder i vårt samhälle i samband med den globala fostran samt att granska de många olika inlärningsarenorna i livet. Arbetet framskred så att man först klarlade den begreppsliga referensramen för global fostran med stöd av expertisen hos de forskare som hade bjudits in till projektet samt genom forskarträffar. Därefter började man samla in kunskap från fältet, dvs. från gräsrotsnivå, där verksamheten sker, genom seminarier och workshopar. På så sätt utformades en teoretisk-praktisk referensram för projektet utifrån den begreppsliga referensramen. Under perioden 2007–2009 deltog mer än tusen personer i projektarbetet. Medlemmarna och experterna i styrgruppen presenteras i bilaga 1.

Mandatperioden för styrgruppen för projektet Fostran till globalt ansvar gick ut den 31 januari 2010. De publikationer som dokumenterar resultaten av projektet (se bilaga 2) kompletteras med detta koncisa strategidokument, i vilket följande aspekter av global fostran som strävar till globalt ansvar definieras: 1) missionen, dvs. varför global fostran behövs, vad man vill åstadkomma med den, 2) värderingarna, dvs. värdegrunden för

global fostran, 3) verksamhetsmiljön, 4) visionen eller målet, samt förslag till 5) riktlinjer för den strategiska utvecklingen, med hjälp av vilka undervisningsministeriet främjar förverkligandet av visionen inom de ramar som missionen ger, 6) målsättningar och spetsåtgärder, dvs. utvecklingsobjekt för att dessa strategiska mål ska kunna uppnås samt ett förslag till 7) dataunderlag för uppföljning och utvärdering. Underlaget bereddes inom delprojektet gällande ett dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling.

Denna slutrapport för projektet om globalt ansvar har riktats till undervisningsministeriet för beaktande i ministeriets verksamhetspolitik och styrning. Med styrning avses alla de mekanismer som används för att reglera och rikta verksamheten inom undervisningsministeriets förvaltningsområde samt förverkliga de mål som har ställts upp för verksamheten. Slutdokumentet fokuserar på de strategiska problemområden i verkställandet av programmet FTI 2010 som har identifierats under projektets gång, inte på de målsättningar och åtgärdsrekommendationer som har lagts fram i programmet.

1.2 Internationella deklARATIONER och måLSÄTTNINGAR

Global fostran har uppmärksammats inom internationella forum under hela det gångna årtiondet. Detta framhäver temats betydelse och universella karaktär.

FN:s generalförsamling antog FN:s millenniedeklaration år 2000. Även Finland förband sig till millenniedeklarationens värderingar, som manar till globalt ansvar. Till värderingarna hör:

- frihet, jämlikhet, solidaritet, tolerans, respekt för naturen och gemensamt ansvar;
- fredens, säkerhetens och nedrustningens centrala betydelse för världssamfundet;
- utveckling och fattigdomsbekämpning;
- skydd av vår gemensamma miljö;
- mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning;
- skydd av de sårbara;
- åtgärder för att möta de minst utvecklade ländernas särskilda behov samt
- förstärkning av det multilaterala systemet.

De utvecklingsmålsättningar i millenniedeklarationen som bygger på dessa värderingar (Millennium Development Goals, MDG) utgör grunden för FN:s utvecklingspolitiska verksamhetspolitik för att främja hållbar utveckling¹. Under FN:s miljö- och utvecklingskonferens i Rio år 1992 godkändes åtgärdsprogrammet Agenda 21, som innehöll de internationella överenskommelserna om målsättningarna för främjande av hållbar utveckling. Under FN:s toppmöte för hållbar utveckling i Johannesburg i augusti 2002 skapades en gemensam verksamhetsplan som stöd för programmet Agenda 21. I enlighet med denna verksamhetsplan beslutade FN:s generalförsamling i december 2002 att utropa åren 2005–2014 till ett årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling (DESD, Decade of Education for Sustainable Development). År 2010 är temaår för FN:s millenniemål.

¹ Se t.ex. <www.ihmisoikeudet.net/ykn-vuosituhattavoitteet>.

Utgångspunkterna för den bredbasiga konferens för internationella organisationer som hölls i Maastricht i november 2002 var FN:s millenniemål, FN:s toppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg samt målsättningarna och åtgärderna under FN:s årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling åren 2005–2014. Uppgiften för den globala fostran, dvs. missionen, och definitionen av de fem dimensionerna inom global fostran bygger på deklARATIONEN Global Education, som antogs vid denna konferens. Genom global fostran stöds fostran till världsomspännande ansvar, vilket främjar en hållbar framtid. Hållbar utveckling är nyckeldimensionen inom global fostran och den dimension till vilken de övriga dimensionerna hänför sig.

I januari 2003 uppmanade Europarådets parlamentariska församling sina medlemsstater att främja global fostran för att stärka den allmänna kännedomen om hållbar utveckling. Församlingen betonade att global fostran är nödvändig i främjandet av hållbar utveckling, för att alla medborgare ska ha förutsättningar att förstå vårt globala samhälle och delta i detta som myndiga, kritiskt tänkande världsmedborgare.

I november 2007 förband sig Europeiska unionen att främja och stödja arbetet för fostran till internationalism genom att offentliggöra strategin ”*The European Consensus on Development: A Strategy Framework for Development Education and Awareness Raising*”. Syftet med strategin är att fördjupa samarbetet mellan olika aktörer genom att bl.a. stödja nationella strategier².

I början av år 2007 offentliggjorde undervisningsministeriet programmet Fostran till internationalism 2010. I programmet sammanställdes de nationella utvecklingsmålen för fostran till internationalism och rekommendationer om förverkligandet av dessa. Programmet är Finlands första nationella program för fostran till internationalism där olika samhällssektorer beaktas.

Bakgrunden till programmet Fostran till internationalism 2010 är den komparativa utvärdering som Europarådets North-South Center utarbetade år 2004. Den viktigaste rekommendationen i denna utvärdering var att de centrala myndigheterna och aktörerna i Finland borde samarbeta om att utarbeta en strategi som styr fostran till internationalism.

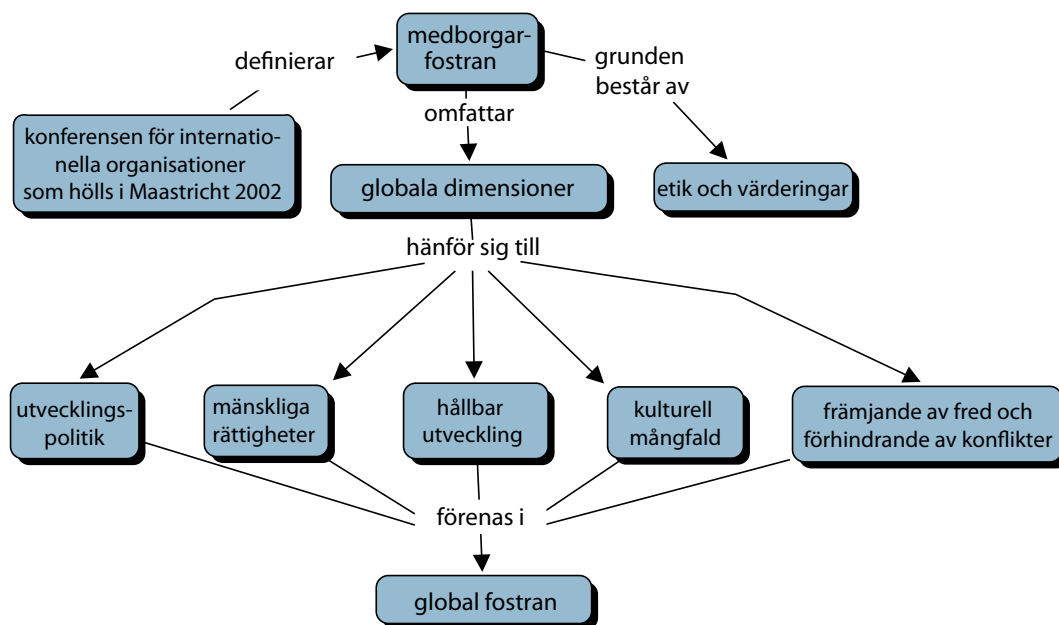
Utifrån programmet Fostran till internationalism 2010 inledde undervisningsministeriet senare under år 2007 det treåriga projektet Fostran till globalt ansvar. Som begreppslig grund för projektet användes referensramen för den internationella utvärderingen av global fostran i Finland (2004), deklARATIONEN från den s.k. Maastrichtkonferensen (2002) och de dokument som hänför sig till denna.

² Källa: <www.deeep.org/fileadmin/user_upload/downloads/Consensus_on_DE/DE_Consensus-EN.pdf>

2 Den globala fostrans uppgift (mission)

Den globala fostrans uppgift eller mission är att öppna människornas ögon och sinnen för realiteterna i världen och väcka dem till handling för de mänskliga rättigheter som tillkommer alla samt för en rättvisare och mer jämlik värld³.

Genom global fostran stöds medborgarens utveckling till ett världsomspännande ansvar för främjandet av en hållbar framtid. Global fostran omfattar följande globala dimensioner av medborgarfostran: främjande av mänskliga rättigheter, kulturell mångfald, utvecklingspolitik och hållbar utveckling samt fred och förhindrande av konflikter med de medel som fostran, utbildning och styrning erbjuder (figur 1).

Figur 1. Enligt deklARATIONEN från Maastrichtkonferensen 2002 består global fostran av de fem globala dimensionerna inom medborgarfostran. Grunden för global fostran är etik och de värderingar som är förbundna med denna.

³ <www.coe.int/t/dg4/nscentre/GEguideline_presentation_en.asp>

Förverkligandet av den globala fostrans uppgift kan beskrivas som en människas utvecklingsprocess, som framskrider genom följande skeden: 1) förståelse av vårt samhälle och vår värld, 2) insikt om att då människan har en fri vilja har hon även både möjlighet att välja och ansvar för de val hon gör, 3) utformning av en personlig etik som grund för våra val, 4) tillämpning av moral, dvs. regler för vad som är gott och rätt att göra, 5) verksamhet för de mänskliga rättigheter som tillkommer alla samt för en rättvisare och mer jämlik värld och en hållbar framtid⁴.

⁴ Rydén, L. 2009. Epilogue – Some insights from the project Education for Global Responsibility. I verket Lampinen, J. & M. Melén-Paaso (red.), 156–162.

3 Värdegrund

Global fostran och dess fem dimensioner har en gemensam grund: global etik och de värderingar som är sammanflätade med denna. Respekt för alla mänskliga rättigheter, förståelse och uppskattning av kulturell mångfald samt ekologisk medvetenhet kan anses utgöra förutsättningar för verkställandet och förverkligandet av global etik. I vårt samhälle anses mänsklig verksamhet vara etisk när den följer de moraliska värderingar som är allmänt accepterade. Med moral och moraliska värderingar avses allmänt accepterade uppfattningar om gott och ont, rätt och fel. Ett exempel på respekt för mänskligheten är att människorna behandlas som ”subjekt”, dvs. som aktörer och inte som handlingsredskap. FN:s mänskliga rättigheter fungerar som principer, mot vilka vi kan granska vår egen och andras kultur samt begrunda våra värderingar; de är globalt accepterade och således fria från subjektiva värdebedömningar.

När de fem dimensionerna inom global fostran kopplas samman utifrån de värderingar som de representerar i våra tankar och vår verksamhet, öppnas nya perspektiv:

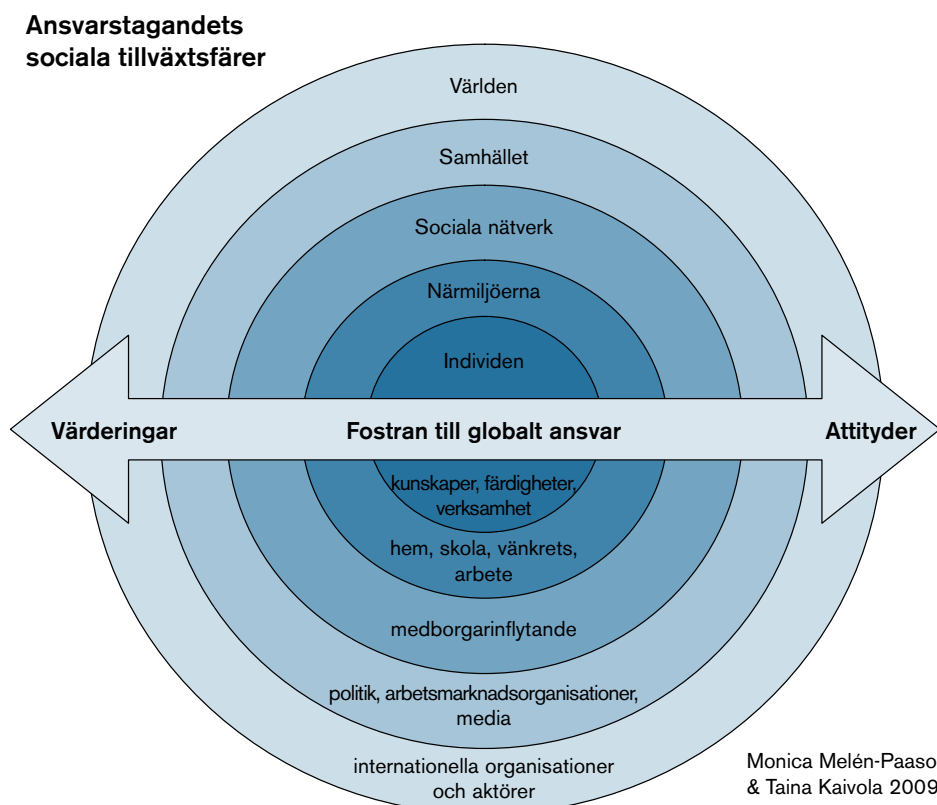
- Kulturell mångfald förutsätter inte bara kulturell läsförmåga och interaktion, utan utgår även ifrån att alla kulturer är lika mycket värda. Utgångspunkten är alltså att de mänskliga rättigheterna är desamma i alla kulturer.
- Främjande av fred och förhindrande av konflikter bygger på tanken att konflikter bör redas ut utan våld och med respekt för livet och de mänskliga rättigheterna.
- Under toppmötet i Johannesburg (2002) definierades hållbar utveckling som en helhet där den ekologiska, ekonomiska och sociokulturella dimensionen tas i beaktande som jämlika dimensioner som påverkar varandra.
- Enligt Finlands utvecklingspolitiska program (2007) ska den finländska utvecklingspolitiken inverka på de globala ansträngningarna för att avlägsna fattigdom på det ekonomiska, samhälleliga och ekologiska planet med hjälp av hållbar utveckling.
- Hållbar utveckling och utvecklingspolitik är olika sidor av samma mynt. För att främja hållbar utveckling krävs utvecklingspolitiska åtgärder i vår globala värld. Å andra sidan syftar den utvecklingspolitiska verksamheten till hållbar utveckling. Hållbar utveckling är en process som strävar efter ett gott och rättvist liv för alla människor samt en hållbar framtid.
- De mänskliga rättigheterna är värden som bör styra vår verksamhet som medborgare som respekterar varandra. Å andra sidan är förverkligandet av de mänskliga rättigheterna det kriterium utifrån vilket den globala ansvarsfullheten i medborgarnas agerande och den samhälleliga verksamheten utvärderas.

Hållbar utveckling är nyckeldimensionen i den globala fostran, och den värdegrund som de mänskliga rättigheterna har skapat är den globala fostrans etos.

4 Den globala fostrans mål (vision)

Målet för FN:s årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling åren 2005–2014 är en värld där alla har möjlighet att få högklassig utbildning och lära sig de värderingar, det uppförande och de levnadssätt som behövs för ett gott liv, en hållbar framtid och en positiv samhällsförändring.

Global fostran stödjer medborgarnas utveckling till ansvarfullhet för ett gott liv och en hållbar framtid. *Målet för global fostran är globalt ansvar.*

Figur 2. Ansvarstagandets sociala tillväxtsfärer: Ansvar, både i den lilla och stora skalan, innebär att vi på ett medvetet sätt utvecklar kunnskap om hur respekt för livet, individen och planeten kan utövas. Det är ett ansvar att expandera det "vi" för vilket vi känner omsorg till att omfatta hela den globala skeenden som nu är vår värld.

Den nya teorin om globalt styre betonar medborgarnas ansvar och påverkansmöjligheter⁵. Medborgaren är en individ, vars olika identiteter utformas i sociala nätverk, såsom i närmiljöerna, organisationerna i medborgarsamhället och interaktionen med de övriga aktörerna i samhället och mediernas globala nätverk. Samhället är en helhet som består av sociala nätverk. Dessa nätverk och deras dimensioner bildar olika tillväxtringar, genom vilka förståelsen för världen byggs upp och förståelsen för dimensionerna i den egna identiteten förstärks.

Syftet med figur 2 är att beskriva hur fostran till globalt ansvar börjar med individens egna vardagliga beslut och handlingar samt utvidgas och ändrar skepnad i olika sociala nätverk. Bärandet av det globala ansvaret för de egna vardagliga besluten och handlingarna sträcker sig geografiskt allt längre bort från individen till den globala nivån. Ringarna i figuren beskriver förutom avståndet även utvecklingen av individens kompetens i social växelverkan och verksamhet genom att man finner sin inre styrka eller sin egen makt (empowerment).

Alla medborgare ska ha så goda förutsättningar som möjligt att förstå vårt globala samhälle och delta i detta som myndiga, kritiskt tänkande världsmedborgare.

Värderingarna och de attityder som bygger på dem spelar en betydelsefull roll då individen ska finna sin egen styrka att agera som aktiv medborgare och världsmedborgare.

5 Turunen, I. 2009. *Globaali hallinta*. I verket Lampinen, J. & M. Melén-Paaso (red.), 80–87.

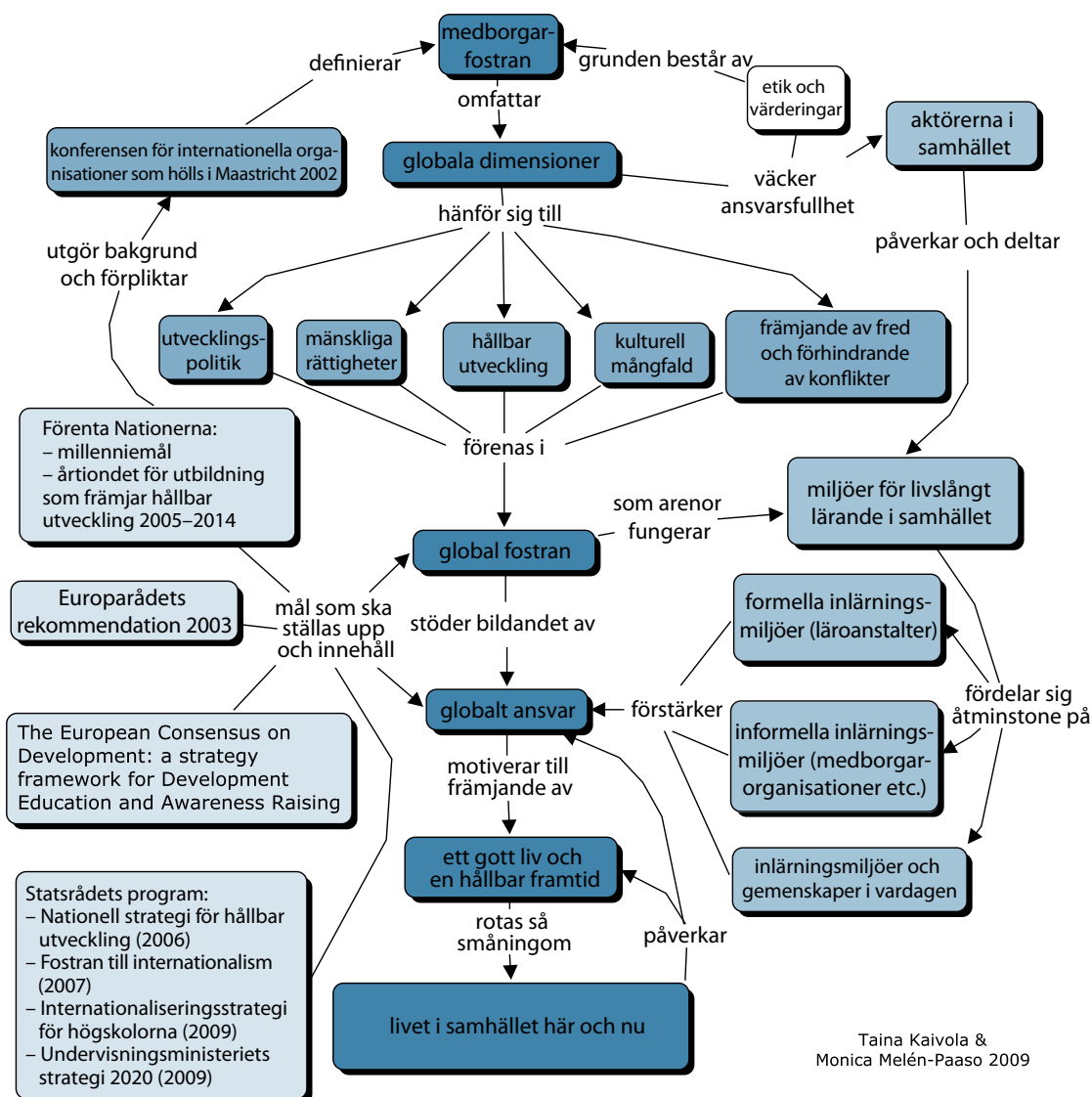
5 Verksamhetsmiljön för global fostran

Grunden för mänsklig verksamhet är inläring. Vi lär oss hela tiden och genom hela livet. Samhällets miljöer för livslångt lärande är av många olika slag: formella, informella och med anknytning till vardagslivet. Syftet med utbildningspolitiken är att stödja livslångt lärande. Med tanke på global fostran utgör sådana samarbetsformer och nätverk där det är möjligt att prova på olika roller och tillägna sig nya identiteter och nya förhållningssätt till olika slag av människor och kulturer en särskilt viktig inlärningsarena.

Ungdomslagen anger alla personer som är yngre än 29 år som sin målgrupp. Lagen definierar ungdomsarbete som åtgärder för att främja ett aktivt medborgarskap i fråga om de ungas användning av sin egen tid, stärka de ungas sociala identitet, stödja de ungas utveckling och självständighetsprocess samt växelverkan mellan generationerna. Ungdomars målinriktade verksamhet i medborgarsamhället kallas aktivt medborgarskap. Hit hör exempelvis fritidsintressen, deltagande, verksamhet tillsammans med andra samt medlemskap i ett samfund. Social förstärkning är en term som används inom ungdomsväsendet. Termen syftar på åtgärder som är riktade till ungdomar och som är avsedda att förbättra levnadskonsten och färdigheterna och förhindra utslagning. Ungdomspolitikens uppgift är att förbättra ungdomarnas uppväxt- och levnadsförhållanden i samhället.

I verksamhetsmiljön för global fostran ingår alla miljöer för livslångt lärande i samhället och den styrning som hänför sig till dessa. Med styrning avses alla de mekanismer som används för att reglera och rikta verksamheten samt förverkliga de mål som har ställts upp för denna. Verksamhetsmiljöerna för global fostran och de förändringsfaktorer som anknyter till dessa (figur 3) har granskats i projektets innehållsmässiga slutpublikation (Lampinen & Melén-Paaso 2009).

Med tanke på fostran till globalt ansvar är det viktigt att aktörerna i samhället förstår vikten av livslångt lärande och även medvetet främjar detta. Den fostran och utbildning som sker inom ramarna för formell inläring (läroanstalter) ska ge de färdigheter och den grund som behövs för livslångt lärande. Den ska väcka både nyfikenhet och öppenhet för nya saker samt mottaglighet för iakttagelse av förändringsbehov. Informella inlärningsmiljöer har en viktig uppgift i att göra det möjligt för individen att kontinuerligt växa och utvecklas på eget initiativ utan styrning som minskar och begränsar individens egen kreativitet. Exempel på centrala informella inlärningsmiljöer är fritt bildningsarbete, ungdomsarbete och verksamhet inom medborgarorganisationer. I de informella inlärningsmiljöerna kan man effektivt främja förändringskompetensen, öka förståelsen för de framtida utmaningarna och förankra människor i samhörighet och i ansvarsfull verksamhet.

Figur 3. Verksamhetsmiljön för global fostran.

Hurudana är de inlärningsmiljöer som stödjer utvecklingen av ansvarsfullhet? För det första är de miljöer där inlärningen står i centrum och där den sociala och fysiska miljön har en atmosfär som är lämplig för inlärning. För det andra utgår man ifrån själva inlärningshändelsen och de faktorer som bidrar till att den lyckas. Målet är att hjälpa inläraren att hitta sin egen styrka (empowerment) som aktör i både utbildningspolitisk och ungdomspolitisk bemärkelse.

6 Styrgruppens förslag till utvecklingsriktlinjer

Den verksamhetspolitiska slutrapporten för detta projekt om globalt ansvar har utarbetats med beaktande av undervisningsministeriets strategiska arbete och riktats till undervisningsministeriets ledning och de aktörer vid undervisningsministeriet som berörs av utarbetandet och verkställandet av undervisningsministeriets styrdokument.

Följande strategiska utvecklingsriktlinjer är avsedda att beaktas i undervisningsministeriets styrning. Med styrning avses alla de mekanismer som används för att reglera och rikta verksamheten inom undervisningsministeriets förvaltningsområde samt för att förverkliga de mål som har ställts upp för verksamheten. Detta dokument riktas alltså inte till målgruppen för projektet om globalt ansvar i alla miljöer för livslångt lärande, utan till de beslutsfattare som styr verksamheten i dessa miljöer.

6.1 Målgrupp och syfte

I enlighet med uppdraget är utgångspunkten för projektet ”Fostran till globalt ansvar”, eller projektet om globalt ansvar, som inleddes i mars 2007, de mål och åtgärdsrekommendationer som läggs fram i programmet Fostran till internationalism 2010 (FTI 2010).

Projektets innehållsmässiga slutpublikation om globalt ansvar riktades till målgruppen och innehöll en mellanrapport om förverkligandet av de åtgärder som läggs fram i programmet FTI 2010⁶. Denna mellanrapport är en av utgångspunkterna för utvecklingsriktlinjerna och förslagen i detta dokument. Ett exempel på en av de slutsatser som bygger på denna mellanrapport är att det finns metoder och material om fostran till internationalism eller global fostran för både undervisning och självstudier på Internet. Utbudet är bara så splittrat att informationen och behovet av denna inte alltid nödvändigtvis möts.

Detta dokument fokuserar på de strategiska problemområden i verkställandet av programmet FTI 2010 (se bilaga 2) som har identifierats under projektets gång, inte på målsättningarna eller åtgärdsrekommendationerna i programmet. Med denna linjedragning vill styrgruppen att beslutsfattarna under de närmaste åren fäster uppmärksamhet vid vissa specifika frågor som är centrala för att den globala fostrans kvalitet och genomslagskraft ska förbättras.

⁶ Anttalainen, K. & J. Lampinen 2009 Tietoa, taitoa, ja asenteita – esimerkkejä hyvistä käytänteistä. I verket Lampinen, J. & M. Melén-Paaso (red.) 2009. Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar. undervisningsministeriets publikationer 2009:56.

6.2 Målsättningar och utvecklingsobjekt

6.2.1 Undervisningsministeriets centrala styrdokument

Inom undervisningsministeriets strategiska arbete söks synergi mellan undervisningsministeriets olika strategiska styrdokument och den gemensamma synen på utvecklingen av förvaltningsområdet och styrbehovet i framtiden. Undervisningsministeriets allmänna strategi är *Undervisningsministeriets strategi 2020*, som godkändes våren 2009. Med denna stärker undervisningsministeriet sitt strategiska grepp och förnyar sina verksamhetsätt både inom verksamhetsområdet och som en del av statsförvaltningen. Genom strategin och dess program främjas ministeriets interna samarbete och öppenhet samt partnerskapet med de övriga aktörerna. Undervisningsministeriets ambition är tydlig i strategin: undervisningsministeriets uppgift är att säkerställa att det finländska samhället slår vakt om bildningsidealet och att Finland är ett spetsland inom kompetens, deltagande och kreativitet.

Det centrala styrdokumentet för utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen är *Utvecklingsplan för utbildning och forskning 2007–2012*, som har antagits genom ett beslut av statsrådet. Genom *Internationaliseringsstrategin för högskolorna 2009–2015* strävar man efter att öka studenternas, lärarnas och forskarnas internationella rörlighet samt främja den kulturella mångfalden och det globala ansvaret. Enligt strategin deltar högskolorna i lösningen av globala problem, samarbetar med utvecklingsländerna för att stärka deras kompetens och bygger sin egen verksamhet på etiskt hållbara grunder. *Ändringen av lagen om fritt bildningsarbete* trädde i kraft från och med början av år 2010. Lagändringen bygger på utvecklingsplanen för utbildning och forskning. Ändringen av lagen anknyter till det utvecklingsprogram för det fria bildningsarbetet som genomförs under åren 2009–2012. Enligt första momentet i den nya lagen syftar det fria bildningsarbetet till ”att utifrån principen om livslångt lärande anordna utbildning som stöder sammanhållningen och jämlikheten i samhället samt ett aktivt medborgarskap”. Med tanke på det globala ansvaret är det mycket betydelsefullt att målet för den undervisning som arrangeras inom det fria bildningsarbetet i enlighet med andra momentet i lagen är att bland annat främja hållbar utveckling, kulturell mångfald och internationalism.

Kulturpolitisk strategi 2020 färdigställdes vid undervisningsministeriet år 2009. I denna första strategi som förenhetligar undervisningsministeriets styrning av kulturområdet har man lyft fram nya faktorer inom kulturpolitikens verksamhetsområde. Som fokusområden har bland annat de krav som följer av hållbar utveckling och beaktande av den kulturella mångfalden lyfts fram. Det mest centrala styrdokumentet inom ungdomspolitik är *Barn- och ungdomspolitiskt utvecklingsprogram 2007–2011*, som har antagits genom ett beslut av statsrådet. *Statsrådets principbeslut om riktlinjer för främjande av idrott och motion* godkändes i december 2008. Enligt detta förbinder sig statsrådet att främja en motionsinriktad livsstil samt att uppmuntra medborgarna, samfunden och den offentliga förvaltningen att verka för att öka motionen och den fysiska aktiviteten i det finländska samhället. Undervisningsministeriet har tillsatt en delegation som ska koordinera principbeslutet och följa upp åtgärderna.

Enligt det principbeslut som statsrådet fattade om främjandet av verksamhetsförutsättningarna för medborgarorganisationer i mars 2007 ska organisationernas ställning inkluderas i strategierna för ministeriernas förvaltningsområden. Den arbetsgrupp som undervisningsministeriet har tillsatt har utarbetat Undervisningsministeriets medborgarorganisationsstrategi (2010), som utgår ifrån utveckling av samarbetet

mellan medborgarorganisationerna och undervisningsministeriet samt klarläggning av verksamhetsätten. Projektet om globalt ansvar har i strategin skildrats som ett exempel på god projektberedningspraxis som har genomförts vid ministeriet under den senaste tiden⁷.

Mål 1.

De strategiska utvecklingsriktlinjerna från projektet om globalt ansvar beaktas då undervisningsministeriets strategi 2020 och dess fyra program vidarebearbeta.

Utvecklingsobjekt

- 1 De mål som har skrivits in i ministeriets strategi 2020 och som anknyter till globalt ansvar och fostran till detta spetsas till framför allt i samband med följande teman:
 - Ett av ministeriets strategiska mål för år 2020 är bildningens kraft och framhävandet av globalt ansvar inom den framtida allmänbildningen.
 - Programmet Delaktighet och samhörighet lyfter fram internationell rörlighet och kulturell mångfald, som för sin del är centrala faktorer inom fostran till internationalism och global fostran samt därigenom i processen för utveckling till globalt ansvar.
 - I programmet Konkurrenskraft betonas det globala ansvaret framför allt i fråga om verkställandet av internationaliseringsstrategin för högskolorna: främjande av det globala ansvaret är ett av de fem huvudmålen för strategin.

Mål 2.

Vid verkställandet av undervisningsministeriets kulturpolitiska strategi 2020 förstärks den globala fostrans ställning inom de kulturpolitiska riktlinjerna och kulturell fostran.

Utvecklingsobjekt

- 2 Global fostran införlivas med konstfostran, kulturarvsfostran och mediefostran, så att den process som syftar till världsmedborgarskap och ansvarsfullhet kan inledas så tidigt som möjligt inom alla områden av livet och så att man kan förbättra barnens och ungdomarnas förmåga att agera ansvarsfullt i en global miljö. Konst, kultur och media används också som redskap för global fostran.

⁷ De ovannämnda dokumenten finns på sidan för publikationer på undervisningsministeriets webbplats. <www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/julkaisulistaus?lang=sv>

Mål 3.

Enligt högskolornas internationaliseringsstrategi är målet att i Finland skapa ett internationellt sett starkt och attraktivt högskole- och forskningssamfund som främjar samhällets förmåga och möjligheter att agera i en öppen internationell miljö, stödjer en balanserad utveckling i ett mångkulturellt samhälle och bär ansvar för lösningen av globala problem. Högskolorna bygger sin egen verksamhet på etiskt hållbara grunder och verkar i samarbete med utvecklingsländerna för att stärka dessa länders kompetens.

Utvecklingsobjekt

- 3 Undervisningsministeriet utvecklar dataunderlaget för, statistikföringen av och indikatorerna för uppföljning och utvärdering av internationaliseringen i samarbete med högskolorna, Statistikcentralen, Finlands Akademi och CIMO som en del av undervisningsministeriets projekt för utveckling av högskoleväsendets informationsförvaltning. Vid uppföljningen av genomförandet av internationaliseringsstrategin utnyttjas resultaten från globalansvarsprojektets delprojekt "Dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling".

Mål 4.

Aktivt medborgarskap främjas i enlighet med undervisningsministeriets medborgarorganisationsstrategi.

Utvecklingsobjekt

- 4 Lärarna uppmuntras att utnyttja de möjligheter som läroplanerna och examensgrunderna erbjuder för att främja ett aktivt medborgarskap och världsmedborgarskap. Verkställandet av ämneshelheter som stärker såväl det aktiva medborgarskapet som världsmedborgarskapet och nyckelfärdigheterna inom livslångt lärande i examensgrunderna främjas genom att dessa tilldelas tillräckligt med resurser inom det praktiska undervisningsarbetet samt genom att dessa kompetenser och fenomen beaktas inom lärarutbildningen.

Mål 5

Värdegrunden för global fostran, som bygger på respekt för de mänskliga rättigheterna, samt den attitydfostran som anknyter till denna beaktas i undervisningsministeriets strategidokument samt i undervisningsministeriets styrning av miljöerna för livslångt lärande.

Utvecklingsobjekt

- 5 Genom att öka fostran i mänskliga rättigheter inom det praktiska undervisningsarbetet på alla utbildningsnivåer samt inom lärarnas grundutbildning och fortbildning stärker man den ställning som fostran i mänskliga rättigheter har i det finländska utbildningssystemet, så att den bättre motsvarar de internationella konventioner som Finland är bundet av.

Mål 6

Statsrådets principbeslut om riktlinjer för främjande av idrott och motion, i vilket uppmärksamhet fästs vid betoning av etiken i medborgarverksamheten, verkställs.

Utvecklingsobjekt

- 6 Finlands Idrott rf uppmanas att uppdatera principdokumentet Rent Spel samt avtala med sina medlemsorganisationer om de konkreta åtgärderna för tillämpning av principerna samt om ett sanktionssystem vid eventuella avvikelser från principerna. Den delegation undervisningsministeriet har tillsatt följer upp förverkligandet av målen.
- 7 Invandrarnas deltagande i idrottsverksamheten ökas genom att man utarbetar ett utvecklingsprogram för att främja integreringen av personer med invandrabakgrund med hjälp av idrott. Utvecklingsprogrammet bygger på principen att personer med invandrabakgrund inte bara ska integreras i den existerande verksamheten, utan att de genom sitt deltagande ska berika den finländska idrotts- och motionskulturen.

6.2.2 Undervisningsministeriets interna utbildnings- och ungdomspolitiska samarbete

Mål 7

Samarbetet mellan undervisningsministeriets utbildnings- och vetenskapspolitiska avdelning och dess kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelning effektiviseras inom utbildnings- och ungdomspolitiken för att främja ett aktivt medborgarskap inom frågor som anknyter till både global fostran och annat globalt ansvar.

Utvecklingsobjekt

- 8 I regeringens proposition om ändring av ungdomslagen samt 5 § i lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret föreslås att man ska lagstifta om branschövergripande myndighetssamarbete på den lokala nivån samt om uppsökande ungdomsarbete och den dataöverföring som hänför sig till detta. Efter att lagändringarna har trätt i kraft främjar utbildnings- och vetenskapspolitiska avdelningen samt kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen gemensamt verkställandet av dessa.

- 9 Avdelningarna vid undervisningsministeriet bereder tillsammans gemensamma utbildnings- och ungdomspolitiska strategiska perspektiv på ministeriets styrdokument.
- 10 I 8 § i ungdomslagen 72/2006 har följande stadgats om ungas deltagande och om hörande av unga: "De unga skall anordnas möjlighet att delta i behandlingen av ärenden som gäller ungdomsarbete och ungdomspolitik på lokal och regional nivå. De unga skall därtill höras i ärenden som berör dem." Undervisningsministeriet förmedlar lyckade exempel på modeller för delaktighet och påverkan bland ungdomar som har genomförts på kommunnivå till de övriga kommunerna bland annat via Finlands Ungdomssamarbete – Allians rf:s informationskanaler⁸.
- 11 Artikelspalten "Tema: Globalt ansvar" fortsätter i undervisningsministeriets webbtidning Etusivu. I slutet av temaspalten infogas en länk till andra aktörers webbsidor om global fostran och global ansvarsfullhet.

6.2.3⁹ Globalt ansvar och hållbar utveckling inom högskolornas och andra läroanstalters och inlärningsorganisationers verksamhet

Mål 8

Globalt ansvar och hållbar utveckling ses som en del av utbildningens kvalitet och kvalitetskriterierna samt utvärderingen på olika utbildningsnivåer och inom olika utbildningsformer. Globalt ansvar och hållbar utveckling inkluderas i målen för verksamheten samt uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av denna vid högskolorna och andra läroanstalter/skolor och inlärningsmiljöer.

8 Ett exempel som har nedtecknats av styrgruppens expert på kommunnivå, Satu Haapanen:

I Uleåborgs stad genomförs modellen för delaktighet och påverkan bland barn och ungdomar som en del av det regionala och stadsomfattande samarbetet. Delaktigheten bland barn och ungdomar är en del av det friktionsfria samarbetet mellan ungdoms- och undervisningsväsendet. Detta samarbete utsträcker sig även till övriga områden, exempelvis elevvården och för- och eftermiddagsklubbverksamheten. Delaktigheten bland barn och ungdomar är en av tyngdpunkterna i båda förvaltningsnämndernas strategier. I Uleåborgsmodellen för delaktighet och påverkan utser skolorna sina representanter till de påverkargrupper för ungdomar som är verksamma inom områdena. Som ledare för dessa grupper fungerar en ungdomsarbetare och en delaktighetskoordinator. Påverkargrupperna, som är elva till antalet, hörs i ärenden som gäller deras områden. Dessutom håller grupperna en presentation vid det stadsmöte för barn och ungdomar som hålls en gång om året. Under stadsmötet har man tillgång till en viss summa pengar, om vilken barnen och ungdomarna beslutar tillsammans. Dessutom fattar stadsmötet beslut och lämnar kommunikér till stadsstyrelsen och förvaltningsnämnderna.

Delaktighetsverksamheten har under det innevarande året utvidgats till att även omfatta yrkesläroanstalter och gymnasier, där de studerande själva har planerat verksamhetsmodellen för delaktigheten. I modellen ingår parlamentsval för unga som hölls i slutet av år 2009. I visionen och strategin för delaktighet i Uleåborgs stad år 2011 förutsätts att barn och ungdomar inkluderas i allt planerings- och utvecklingsarbete. Då ett barn får vara med och bygga upp sitt samhälle från barnsben lär det sig att dess åsikter och handlingar har ett värde och en betydelse. Även om barnet ibland kan bli besviken då det märker att alla idéer inte kan genomföras, lär det sig att motivera sina beslut och ha tilltro till sig själv. Barnet växer upp till en stark ungdom och vuxen, som vet att världen förändras genom gemensamma beslut och att morgondagen blir precis den som vi skapar tillsammans och genom demokratiskt beslutsfattande.

9 Dessa förslag bygger på slutrapporten för ett delprojekt inom projektet: *Globalt ansvar och hållbar utveckling inom utbildningen. Dataunderlag för utveckling och uppföljning*. Virtanen, A & T. Kaivola (2009, red.), undervisningsministeriets publikationer 2009:56.

Utvecklingsobjekt

- 12 Högskolorna och de övriga läroanstalterna främjar globalt ansvar genom att integrera principerna för ansvarsfullhet och målen för främjandet av hållbar utveckling i sin verksamhet och utvecklingen av denna inom såväl undervisnings- och utbildningsprogrammen, undervisningen, forskningen, utvecklings- och innovationsverksamheten som ledningen och den dagliga verksamheten.
- 13 Utvecklingen av verksamheten följs upp genom intern utvärdering på högskole- och läroanstaltsnivå och genom extern utvärdering på nationell nivå.
- 14 Metoder för att identifiera och sprida god praxis och verksamhetsätt som överskrider gränserna mellan utbildningsformerna tas i bruk genom utnyttjande av existerande informationsnätverk och webbsidor.
- 15 Undervisningsministeriet stödjer utvecklingen av verksamhet som främjar globalt ansvar och hållbar utveckling vid varje högskola och läroanstalt, nätverksbildning som överskrider gränserna för utbildningsformerna och intern utvärdering genom att betona vikten av dessa i sin styrning. Särskild uppmärksamhet fästs vid internationellt samarbete.
- 16 Kunskaperna om globalt ansvar och hållbar utveckling hos lärarna och den övriga personalen vid högskolorna och de övriga läroanstalterna säkerställs genom utredningar. Undervisningsministeriet stödjer vid behov arrangerandet av den utbildning som behövs.
- 17 Den roll som globalt ansvar och hållbar utveckling innehar stärks i studierna inom fritt bildningsarbete och medborgarorganisationernas verksamhet i enlighet med principen om livslångt lärande. Undervisningsministeriet främjar ärendet med hjälp av kvalitets- och utvecklingsmedel samt statsunderstöd.
- 18 Temautvärderingarna av globalt ansvar och hållbar utveckling vid högskolorna och inom den övriga utbildningen inkluderas i det utvärderingsprogram som undervisningsministeriet fastställer för åren 2012–2015. Genom samarbete mellan Rådet för utvärdering av högskolorna och Rådet för utvärdering av utbildningen möjliggörs samtidig utvärdering, samtidigt som man kan lära sig av varandra.

6.2.4 Styrning av medborgarorganisationerna och tilldelning av resurser till dessa

Mål 9

Samarbetet mellan medborgarorganisationer som främjar globalt ansvar och undervisningsministeriet stärks på kvalitetens och genomslagskraftens område.

Utvecklingsobjekt

- 19 Lärarnas kunskaper om global fostran och fältet av medborgarorganisationer ökas och stöds genom att lärarna uppmuntras till projekt som främjar samarbetet mellan skolorna och medborgarorganisationerna och som har som mål att fostra eleverna till aktiva och ansvarsfulla världsmedborgare med förståelse för mångfald.

- 20 Undervisningsministeriet stödjer organisationernas arbete inom global fostran genom finansieringsbeslut och grundar ett understödsmoment för långvariga (2–3 år) projekt som främjar globalt ansvar. Understöd beviljas för projekt som sprider god praxis och når nya grupper av aktörer.
- 21 Utvärderingen av kvaliteten och genomslagskraften i medborgarorganisationernas verksamhet i anknytning till globalt ansvar och hållbar utveckling utvecklas genom att bilda nätverk med de aktörer som ansvarar för utvärderingen av utbildningen. De kvalitetskriterier för gott samarbete mellan skolorna och organisationerna som utvecklats i samarbete mellan medborgarorganisationerna och kommunerna/skolorna utvärderas.

Mål 10

Medvetenheten om de olika dimensionerna i det globala ansvaret ökas även hos andra medborgarorganisationsaktörer än dem som är specialiserade på global fostran, och aktörerna uppmuntras att lyfta fram temat inom den organisatoriska utbildningen och verksamheten genom att stödja medborgarorganisationernas arbete och stärka samarbetet mellan medborgarorganisationerna och de övriga aktörerna i samhället i främjandet av global ansvarsfullhet.

Utvecklingsobjekt

- 22 Undervisningsministeriet stödjer medborgarorganisationerna i framhäningen av globalt ansvar i medborgarverksamheten för barn, ungdomar och vuxna både styrningsmässigt och genom finansieringsbeslut. Undervisningsministeriet riktar understöd till de projekt inom medborgarorganisationerna som främjar globalt ansvar.
- 23 Organisationsaktörernas kännedom om globalt ansvar ökas i samband med de årliga gemensamma forumen och informations- och utbildningsdagarna.
- 24 Medborgarorganisationerna uppmuntras att i större utsträckning inkludera invandrare i sin verksamhet och utnyttja deras expertis.

6.2.5 Utvärdering år 2010 av global fostran och programmet Fostran till internationalism 2010 inklusive rekommendationer för fortsatt arbete

Mål 11

Kvaliteten och genomslagskraften i global fostran ökas genom främjande av sådan verksamhet som stödjer utvecklingen av människornas kännedom om vår globala värld samt fostran till att verka som ansvarsfulla, deltagande och kritiska medborgare och världsmedborgare.

Utvecklingsobjekt

- 25 GENE-nätverket genomför en uppföljningsutvärdering år 2010 av den komparativa utvärdering av global fostran i Finland som Europarådets North-South Center utarbetade år 2004¹⁰. undervisningsministeriet medverkar för egen del i genomförandet av uppföljningsutvärderingen.
- 26 Programmet Fostran till internationalism 2010 och genomförandet av detta utvärderas under år 2010, varefter undervisningsministeriet fattar beslut om de fortsatta åtgärderna.
- 27 Efter de två ovannämnda utvärderingsprocesserna klarläggs samarbetet, arbetsfördelningen och finansieringspraxisen mellan utrikesministeriet och undervisningsministeriet i fråga om global fostran.

¹⁰ North-South Centre är en del av Europarådets organisation, men en självständig aktör. GENE är ett europeiskt partnerskap/nätverk, som omfattar ministerier, utvecklings-samarbetsorganisationer och myndigheter som ansvarar för global fostran och som bl.a. organiserar komparativa utvärderingar av global fostran. Nätverket har lösgjort sig från North-South Center, och den stiftelse som möjliggör dess verksamhet är registrerad i Holland.

7 Sammanfattning av förslagen från projektets styrgrupp

Följande förslag är avsedda att beaktas i undervisningsministeriets styrning. De riktas alltså inte till målgruppen för projektet om globalt ansvar i alla miljöer för livslångt lärande, utan till de beslutsfattare som styr verksamheten i dessa miljöer.

Undervisningsministeriets centrala styrdokument

- 1 De mål som har skrivits in i undervisningsministeriets strategi 2020 och som anknyter till globalt ansvar och fostran till detta spetsas till.
- 2 Det globala ansvarets betydelse framhävs in konst-, kulturarvs- och mediefostran. Konst, kultur och media används som redskap för global fostran.
- 3 Ett dataunderlag för uppföljning och utvärdering av högskolornas internationalisering utvecklas.
- 4 Lärarna uppmuntras att utnyttja de möjligheter som läroplanerna och examensgrunderna erbjuder för att främja ett aktivt medborgarskap och världsmedborgarskap. Verkställandet av ämneshelheter som stärker såväl det aktiva medborgarskapet som världsmedborgarskapet och nyckelfärdigheternas inom livslångt lärande i examensgrunderna främjas genom att dessa tilldelas tillräckligt med resurser inom det praktiska undervisningsarbete samt genom att dessa teman beaktas inom lärarutbildningen.
- 5 Den ställning som fostran i mänskliga rättigheter har inom det finländska utbildningssystemet stärks. Detta sker genom att fostran i mänskliga rättigheter ökas inom det praktiska undervisningsarbetet på alla utbildningsnivåer samt i grundutbildningen och fortbildningen för lärare.
- 6 Finlands Idrott rf uppmuntras att uppdatera principdokumentet Rent spel. Finlands Idrott avtalar med sina medlemsorganisationer om de konkreta åtgärderna för att tillämpa principerna och skapa ett sanktionssystem för eventuella avvikelser från principerna.
- 7 Invandrarnas deltagande i idrottsverksamheten ökas genom att man utarbetar ett utvecklingsprogram för att främja integreringen av personer med invandrabakgrund med hjälp av idrott.

Undervisningsministeriets interna utbildnings- och ungdomspolitiska samarbete

- 8 I regeringens proposition om ändring av ungdomslagen samt 5 § i lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret föreslås att man ska lagstifta om branschövergripande myndighetssamarbete på den lokala nivån samt om uppsökande ungdomsarbete och den dataöverföring som hänför sig till detta. Efter att lagändringarna har trätt i kraft främjar utbildnings- och vetenskapspolitiska avdelningen samt kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen gemensamt verkställandet av dessa.
- 9 Avdelningarna bereder tillsammans gemensamma utbildnings- och ungdomspolitiska strategiska perspektiv på ministeriets styrdokument.
- 10 Lyckade exempel på hörande av ungdomar och ungdomars delaktighet och påverkan förmedlas till kommunerna.
- 11 Artikelspalten "Tema: Globalt ansvar" fortsätter i undervisningsministeriets webbtidning Etusivu. I slutet av temaspalten infogas en länk till andra aktörers webbsidor om global fostran och global ansvarsfullhet.

Globalt ansvar och hållbar utveckling inom högskolornas och andra läroanstalters och inlärningsorganisationers verksamhet

- 12 Högskolorna och de övriga läroanstalterna främjar globalt ansvar genom att integrera principerna för ansvarsfullhet och målen för främjandet av hållbar utveckling i sin verksamhet och utvecklingen av denna.
- 13 Utvecklingen av verksamheten följs upp genom intern utvärdering på högskole- och läroanstaltsnivå och genom extern utvärdering på nationell nivå.
- 14 Metoder för att identifiera och sprida god praxis för att främja hållbar utveckling och globalt ansvar och verksamhetssätt som överskrider gränserna mellan utbildningsformerna tas i bruk.
- 15 Undervisningsministeriet stödjer utvecklingen av verksamhet som främjar det högskole- och läroanstaltsspecifika globala ansvaret och hållbar utveckling, nätverksbildning som överskrider gränserna för utbildningsformerna och intern utvärdering genom att betona vikten av dessa i sin styrning. Särskild uppmärksamhet fästs vid internationellt samarbete.
- 16 Kunskaperna om globalt ansvar och hållbar utveckling hos lärarna och den övriga personalen vid högskolorna och de övriga läroanstalterna säkerställs genom utredningar. Undervisningsministeriet stödjer vid behov arrangerandet av den utbildning som behövs.
- 17 Den roll som globalt ansvar och hållbar utveckling innehar stärks i studierna inom det fria bildningsarbete och medborgarorganisationernas verksamhet i enlighet med principen om livslångt lärande. Undervisningsministeriet främjar ärendet med hjälp av kvalitets- och utvecklingsmedel samt statsunderstöd.
- 18 Temautvärderingarna av globalt ansvar och hållbar utveckling vid högskolorna och inom den övriga utbildningen inkluderas i det utvärderingsprogram som undervisningsministeriet fastställer för åren 2012–2015.

Styrning av medborgarorganisationerna och tilldelning av resurser till dessa

- 19 Lärarnas kunskaper om global fostran och medborgarorganisationerna ökas och stöds genom att lärarna uppmuntras till projekt som främjar samarbetet mellan skolorna och medborgarorganisationerna.
- 20 Undervisningsministeriet stödjer organisationernas arbete inom global fostran genom finansieringsbeslut och grundar ett understödsmoment för långvariga (2–3 år) projekt som främjar globalt ansvar.
- 21 Utvärderingen av kvaliteten och genomslagskraften i medborgarorganisationernas verksamhet i anknytning till globalt ansvar och hållbar utveckling utvecklas genom att nätverk bildas med de aktörer som ansvarar för utvärderingen av utbildningen.
- 22 Undervisningsministeriet stödjer medborgarorganisationerna i framhäven av globalt ansvar i medborgarverksamheten för barn, ungdomar och vuxna både styrningsmässigt och genom finansieringsbeslut. Undervisningsministeriet riktar understöd till de projekt inom medborgarorganisationerna som främjar globalt ansvar.
- 23 Organisationsaktörernas kännedom om globalt ansvar ökas i samband med de årliga gemensamma forumen och informations- och utbildningsdagarna.
- 24 Medborgarorganisationerna uppmuntras att i större utsträckning inkludera invandrare i sin verksamhet och utnyttja deras expertis.

Utvärderingar år 2010 av global fostran och programmet Fostran till internationalism 2010 inklusive rekommendationer för fortsatt arbete

- 25 Uppföljningsutvärderingen av den komparativa utvärderingen av global fostran i Finland genomförs år 2010.
- 26 Programmet Fostran till internationalism 2010 och genomförandet av detta utvärderas under år 2010.
- 27 Samarbetet, arbetsfördelningen och finansieringspraxisen mellan utrikesministeriet och undervisningsministeriet klarläggs i fråga om global fostran.

Medlemmar och experter i styrgruppen för projektet om globalt ansvar

Undervisningsministeriet offentliggjorde programmet Fostran till internationalism 2010 (FTI 2010) i mars 2007. I mars 2007 inledde undervisningsministeriet även projektet Fostran till globalt ansvar, som var en fortsättning på programmet FTI 2010. För administrationen av programmet Fostran till internationalism 2010 ansvarar undervisningsministeriets internationella sekretariat. Den 27 april 2007 tillsatte kultur- och idrottsminister Stefan Wallin en styrgrupp för projektet Fostran till globalt ansvar. Styrgruppens uppgift var att koordinera projektarbetet och dess framskridande. Styrgruppens mandatperiod gick ut den 30 april 2009, och styrgruppen beviljades en förlängning fram till den 31 januari 2010.

Under år 2008 inträffade förändringar i styrgruppens sammansättning som en följd av förändringar i medlemmarnas arbetsuppgifter eller befattningsbeskrivningar. Styrgruppens permanenta sammansättning såg från och med slutet av sommaren 2008 ut på följande sätt.

Som ordförande för styrgruppen fungerade projektledare och undervisningsrådet *Monica Melén-Paaso*, undervisningsministeriets utbildnings- och vetenskapspolitiska avdelning, högskole- och vetenskapsenheten och som medlemmar specialplanerare *Mikko Cortés Téllez*, undervisningsministeriets kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelning, rådgivare *Jussi Karakoski*, utrikesministeriets utvecklingspolitiska avdelning (efter att informatör, ansvarig tjänsteman för utvecklingsfostran Erja-Outi Heino fick nya arbetsuppgifter), konsultativ tjänsteman *Ilkka Turunen*, undervisningsministeriets utbildnings- och vetenskapspolitiska avdelning (efter att specialplanerare Ville Heinonen fick nya arbetsuppgifter), PeD, docent *Taina Kaivola*, Helsingfors universitet (utsedd till första vice ordförande av styrgruppen), generalsekreterare *Rilli Lappalainen*, EU-plattformen för finländska biståndsorganisationer Kehys rf (som medlem har Lappalainen även fungerat som kontaktperson till fältet av medborgarorganisationer), ED, överlärare *Liisa Rohweder*, HAAGA-HELIA yrkeshögskola, WWF:s generalsekreterare från och med den 1 augusti 2009 (utsedd till andra viceordförande av styrgruppen), PhD., docent *Reetta Toivanen*, Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi och Centret för forskning om etniska relationer och nationalism CEREN vid Helsingfors universitet (efter att professor, särskild rapportör för FN:s kommission för mänskliga rättigheter Martin Scheinin, Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi, övergick till andra arbetsuppgifter) och AFD, undervisningsrådet *Susanna Tauriainen*, Utbildningsstyrelsen.

I början av år 2008 utsåg styrgruppen undervisningsrådet Ritva-Sini Merilampi, som hade ansvarat för beredningen av programmet Fostran till internationalism 2010, från undervisningsministeriet, undervisningsrådet Liisa Jääskeläinen från Utbildningsstyrelsen samt lektor i internationell fostran Partow Izadi från Lapplands universitet till permanenta experter.

Projektet Dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling (2008–2009) har utgjort en självständig del av undervisningsministeriets projekt Fostran till globalt ansvar. Projektet koordinerades av Liisa Rohweder, medlem av styrgruppen för projektet om globalt ansvar samt dess andra vice ordförande, och FD, forskaröverlärare Anne Virtanen, Tavastlands yrkeshögskola. I projektet deltog därtill en stor expertgrupp. Projektet fördelade sig på ett projekt för utveckling av indikatorer och mål för högskolornas ansvarsfullhet, sammanställning av ett omfattande dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling samt utarbetande av en slutrapport. Som resultat av delprojektet publicerades verket ”Globalt ansvar och hållbar utveckling inom utbildningen. Dataunderlag för utveckling och uppföljning”. Virtanen, A & T. Kaivola (2009, red.). Undervisningsministeriets publikationer 2009:56. I verket har resultaten av delprojektet och de aktörer som har deltagit i detta beskrivits.

I styrgruppens tillsättningsbrev fastställdes följande forskarnätverk som expertorgan för styrgruppen: PD, professor Liisa Laakso, Jyväskylän universitet (numera Helsingfors universitet), FD, direktör Paula Lindroos, Åbo Akademi, PeD, professor Rauni Räsänen, Uleåborgs universitet, PhD, professor Liisa Salo-Lee, Jyväskylän universitet, PhD, äldre forskare Reetta Toivanen, Åbo Akademi, och PM, amanuens Unto Vesa, Tammerfors universitet.

Syftet med det projekt som inrättades våren 2007 var att utvärdera den globala fostrans och dess nyckelbegrepps betydelse i den nationella och internationella politiska ramen samt att lägga fram synpunkter på den globala fostrans nuvarande situation och utvecklingsbehov i Finland. Slutresultaten av detta uppdrag har dokumenterats i de sju publikationer som har producerats inom projektet (se bilaga 2). Den arbetsinsats som har utförts av redaktörerna för dessa publikationer, liksom av författarna till artiklarna i publikationerna, har varit mycket betydelsefull för projektet.

Det har varit möjligt att följa utvecklingsskedena inom projektet i artikelspalten Tema: Globalt ansvar i undervisningsministeriets webbtidning Etusivu sedan hösten 2007. Artikelförfattarna i denna temaspalt har visat hur brett begreppet ansvarsfullhet kan förstås och därmed med sin expertis fördjupat kunskapsbasen för projektet om globalt ansvar.

Projektkoordinator Mikko Cantell vid undervisningsministeriets internationella sekretariat fungerade som koordinator för projektet från september till november 2007. Ekonomistuderande Annika Rohweder har genom ett beslut av styrgruppen för projektet fungerat som assistent med befattningen som bisyssla för projektet sedan augusti 2008. På uppdrag av undervisningsministeriet har EM Johanna Lampinen, utbildningskoordinator vid Förbundet för mänskliga rättigheter, fungerat som deltidsanställd koordinator för projektet från januari till september 2009. Lampinen var även andreredaktör för projektets innehållsmässiga slutpublikation ”Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar”.

Sedan oktober 2009 har generalsekreterare Aaro Harju från Sivistysliitto Kansalaisfoorumi fungerat som expert för undervisningsministeriets resultatområde för vuxenutbildning i styrgruppen.

Hösten 2009 har klasslärare och fullmäktigeledamot Satu Haapanen från Uleåborg i styrgruppen fungerat som expert för kommunnivån. Som en följd av sina nationella och internationella arbetsuppgifter samt sina förtroendeuppdrag är hon väl insatt i delaktighet och påverkan bland barn och ungdomar.

Under år 2008 uppstod expertnätverk inom både undervisningsministeriet och undervisningsministeriets förvaltningsområde på ett mer övergripande plan som stöd för detta tväradministrativa projekt. Dessa nätverk har varit betydelsefulla för utvecklingen av projektet.

Publikationer om global fostran och globalt ansvar som har getts ut av undervisningsministeriet under åren 2007–2009

Fostran till internationalism 2010. Undervisningsministeriets publikationer 2007:11. Publikationen innehåller undervisningsministeriets program Fostran till internationalism 2010. I programmet sammanställdes de nationella utvecklingsmålen för fostran till internationalism i Finland och de åtgärdsrekommendationer som främjar dessa och som man strävar efter att förverkliga inom undervisningsministeriets förvaltningsområde i samarbete med de övriga ministerierna och medborgarorganisationerna senast år 2010. Fostran till internationalism 2010 är Finlands första nationella program för fostran till internationalism i vilket olika samhällssektorer beaktas. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm11.pdf?lang=sv>

Towards sustainable development in higher education – Reflections. Kaivola, T. & L. Rohweder (2007; eds.). Publications of the Ministry of Education 2007:6. Högskolornas uppgift är att fungera som fyror för ny kunskap både inom vårt högskolesystem och i det övriga samhället. Denna publikation producerades som det finländska undervisningsministeriets bidrag till FN:s årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling. Målgruppen för publikationen är nationella och internationella utbildningspolitiska beslutsfattare samt aktörer vid högskolorna och inom den övriga undervisningsförvaltningen. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm06.pdf>

Education for Global Responsibility – Finnish Perspectives. Kaivola, T. & M. Melén-Paaso (2007; eds.). Publications of the Ministry of Education 2007:31. Projektet "Fostran till globalt ansvar" bygger på programmet Fostran till internationalism 2010. Som begreppslik grund för projektet användes referensramen för den internationella utvärderingen av global fostran år 2004, dvs. deklARATIONEN från den s.k. Maastrichtkonferensen (2002) och de dokument som hänför sig till denna. I denna publikation, som består av artiklar som är skrivna av forskare, klargör den begreppslika referensramen för global fostran och de teman som anknyter till denna. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm31.pdf>

I riktning mot hållbar utveckling. En pedagogisk angreppsvinkel. Rohweder, L. & A. Virtanen (2008; red.). Undervisningsministeriets publikationer 2008:3. Globalt ansvar, klimatförändringen, frågor i anslutning till social ojämlikhet, kulturella skillnader och globalisering av ekonomin är teman som man i allt större omfattning bör beakta i samhället. Ett av utbildningens syften är att producera kunskap, med hjälp av vilken samhället och arbetslivet kan utvecklas i en hållbar riktning inom dessa frågor. Syftet med publikationen är att stödja lärare i högskolorna och yrkesläroanstalterna att i sin undervisning inkludera element och pedagogiska utgångspunkter som hänför sig till ekologiskt, socialt och kulturellt samt ekonomiskt hållbar utveckling. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm03.pdf>

Samtal om fostran till globalt ansvar. Kaivola, T. (2008; red.). Undervisningsministeriets publikationer 2008:13. I den första delen av publikationen Symposiets utfall talar både finländska och utländska forskare. Den andra delen av publikationen består av texter som dokumenterar hur projektet har framskridit. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm13.pdf>

Fostran till globalt ansvar – Samtal med samhällsaktörer. (Rohweder, L. 2008; red.)

Undervisningsministeriets publikationer 2008:13. I publikationen berättar olika samhällsaktörer om vad fostran till globalt ansvar kan innebära. Teman med anknytning till globalt ansvar angrips ur forskningens, näringslivets, medborgarorganisationernas och medias perspektiv. Forskningen strävar efter att producera objektiv information, näringslivet är en central samhällsaktör och främjare av välfärden, medborgarorganisationerna representerar medborgarnas röst i olika sammanhang och media formar människornas världsbild och skildrar samtidigt sin tids samhälle.

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm40.pdf>

Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar. Lampinen, J. & M. Melén-Paaso (2009; red.).

Undervisningsministeriets publikationer 2009:40. Verket fokuserar på presentation av värden, aktörer och verksamhetsätt inom fostran till globalt ansvar. Publikationen lotsar läsaren mot ett ansvarstagande i globala frågor samt nationell och internationell förståelse av nyckelbegreppen. Samtidigt beskrivs global fostran i Finland idag. Denna publikation utgör projektets innehållsmässiga huvudverk och är avsett för i första hand fostrare, utbildare och handledare.

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm40.pdf>

Globalt ansvar och hållbar utveckling inom utbildningen. Dataunderlag för utveckling och uppföljning.

Virtanen, A & T. Kaivola (2009, red.). Undervisningsministeriets publikationer 2009:56. Projektet "Dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling" har utgjort en självständig del av undervisningsministeriets omfattande projekt "Fostran till globalt ansvar". Publikationen beskriver möjligheter och praxis på både det internationella och nationella planet i fråga om innehållet i och metoderna för främjande, uppföljning och utvärdering av globalt ansvar och hållbar utveckling. Rapporten innehåller projektets förslag till dataunderlag för uppföljning och utvärdering av global fostran. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm56.pdf>

Artikelspalten "Tema: Globalt ansvar" i undervisningsministeriets webbtidning Etusivu presenterar skedena i projektet från och med hösten 2007. I artiklarna behandlas teman som anknyter till globalt ansvar på ett mångsidigt och praktiskt sätt. Bland artiklarna finns både forskningsresultat och konkreta exempel på främjande av ansvarsfull verksamhetspraxis. En ny artikel publiceras varannan vecka. I slutet av varje artikel finns en länk till de tidigare texterna. <http://www.minedu.fi/etusivu>

Utkommit år 2010 i serien undervisningsministeriets publikationer

- 1 Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia
– ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014
- 4 Luonnontieteiden, lukemisen ja matematiikan osaamisen arviointi. PISA 2006 -VIITEKEHYS
- 5 Yliopistojen rakenteellinen kehittäminen, akateemiset yhteisöt ja muutos; RAKE-yhteishankkeen (2008–2009) loppuraportti
- 6 Perusopetuksen laatukriteerit
- 7 Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen
- 8 Liikuntatoimi tilastojen valossa; Perustilastot vuodelta 2008
- 9 Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen. Globaalivastuuprojektin ohjausryhmän loppuraportti
- 10 Kulttuuri – tulevaisuuden voima; Toimikunnan ehdotus selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta

* Enbart nätversion

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Bokförsäljning

Universitetstryckeriet
PB 4 (Berggatan 3)
00014 Helsingfors Universitet
telefon (09) 7010 2363
fax (09) 7010 2374
books@yliopistopaino.fi
www.yliopistopaino.fi

ISBN 978-952-485-872-4 (nid.)
ISBN 978-952-485-873-1 (PDF)
ISSN 1458-8110 (Print)
ISSN 1797-9501 (Online)

Helsinki 2010